

Usporedba strategija roditeljskog odgoja u digitalnom okruženju: Sustavni pregled literature

Banić, Leonarda

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:362165>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet informatike u Puli

LEONARDA BANIĆ

**USPOREDBA STRATEGIJA RODITELJSKOG ODGOJA U
DIGITALNOM OKRUŽENJU: SUSTAVNI PREGLED LITERATURE
ZAVRŠNI RAD**

Pula, rujan, 2023. godine

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet informatike u Puli

LEONARDA BANIĆ

**USPOREDBA STRATEGIJA RODITELJSKOG ODGOJA U
DIGITALNOM OKRUŽENJU: SUSTAVNI PREGLED LITERATURE
ZAVRŠNI RAD**

JMBAG: 0303098570, redovan student

Studijski smjer: Informatika

Kolegij: Interakcija čovjeka i računala

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Informacijske i komunikacijske znanosti

Znanstvena grana: Informacijski sustavi i informatologija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Tihomir Orehovački

Pula, rujan, 2023. godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Leonarda Banić, kandidat za prvostupnika informatike, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Banić

U Puli, rujan, 2023. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Leonarda Banić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Usporedba strategija roditeljskog odgoja u digitalnom okruženju: Sustavni pregled literature“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, rujan, 2023. godine

Potpis

Banić

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Značaj istraživanja i istraživačka pitanja	3
2. MATERIJALI I METODE	5
2.1. Protokol pretraživanja	5
2.2. Kriteriji za uključivanje i isključivanje	6
2.3. Postupak selekcije radova	7
2.4. Pregled izvora publikacija	8
2.5. Raznoliki istraživački pristupi i distribucija pregledanih istraživanja	11
2.6. Distribucija istraživačkih radova prema godini objave	11
3. TEORIJSKA OSNOVA: ISTRAŽIVANJE DIGITALNOG RODITELJSTVA	13
3.1. Trendovi digitalnog roditeljstva	13
3.2. Razumijevanje strategija roditeljske medijacije	13
3.3. Promjene roditeljskih pristupa	15
3.4. Razumijevanje „free-range roditeljstva“	16
3.5. Različite perspektive digitalnog nadziranja	17
4. REZULTATI SUSTAVNOG PREGLEDA LITERATURE	19
4.1. (P1) Koji su trenutno vodeći trendovi u roditeljskoj medijaciji digitalnih medija?	19
4.2. (P2) Koji Internet sadržaj roditelji proaktivno brane svojoj djeci?	20
4.3. (P3) Koja pravila i zabrane roditelji uspostavljaju svojoj djeci pri korištenju Interneta?	21
4.4. (P4) Jesu li djeca sve više izložena neprikladnom Internet sadržaju i kako se roditelji nose s tim izazovom?	22

4.5. (P5) U kojoj mjeri računalna pismenost roditelja utječe na Internet sigurnost njihove djece?	23
5. RASPRAVA	25
5.1. Istraživanje kulturnih varijacija roditeljske medijacije	26
5.2. Istraživanje dugoročnih učinaka roditeljske medijacije na razvoj djece ..	26
5.3. Istraživanje uloge utjecaja vršnjaka u digitalnom odgoju	27
5.4. Proučavanje roditeljske medijacije u različitim dobnim skupinama	27
5.5. Psihološki utjecaja roditeljske medijacije	28
5.6. Kolektivni pristupi digitalnom odgoju.....	28
5.7. Sažetak rasprave	29
6. ZAKLJUČAK	31

1. UVOD

Tijekom posljednja tri desetljeća internet je postao neophodna komponenta u svakodnevnom životu brojnih pojedinaca. Procjenjuje se da je internet u 2022. godini imao 5,3 milijarde korisnika, što čini oko 66 posto globalnog stanovništva. To predstavlja značajan rast od 24 posto od 2019. godine, s otprilike 1,1 milijardom ljudi koji su se pridružili tijekom tog vremena ("ITU - Statistics", 2022). S oko 66 posto svjetskog stanovništva koje koristi internet u 2022. godini, moguće je da bi se taj postotak do 2025. mogao povećati na 70-75 posto. To bi rezultiralo približno 5,6 do 6 milijardi korisnika interneta diljem svijeta.

Kako se nove generacije sve ranije pridružuju online svijetu, digitalno roditeljstvo postaje sve važnija tema. Nakon uspona komercijalne televizije u Sjedinjenim Američkim Državama početkom 50-ih godina prošlog stoljeća, izražene su zabrinutosti i strepnje zbog njenog negativnog utjecaja na djecu (Bybee, Robinson & Turow, 1982). Međutim, u suvremenim vremenima, pozornost se prebacila s televizije na internet i širi digitalni svijet, time privlačeći pozornost na potencijalne rizike i izazove. U današnje vrijeme, djeca značajan dio svog vremena posvećuju online aktivnostima, bile one u obrazovne ili rekreacijske svrhe (Quayyum, Cruzes & Jaccheri, 2021). Zbog svoje mlade dobi, djeca se suočavaju s izazovima u razumijevanju prilika i rizika povezanih s korištenjem interneta i digitalnih platformi. S obzirom da se njihovi životi sve više digitalno dokumentiraju, postoji zabrinutost zbog potencijalnih dugoročnih posljedica na njihovu privatnost i buduću sigurnost (Hourcade, 2015). Među svim korisnicima interneta, djeca su posebno ranjiva na potencijalne prijetnje koje se mogu pojaviti u online okruženju. U svojem istraživanju Finkelhor et al. (2020), analizom relevantnih članaka iz Google Scholar-a, identificirali su uobičajene probleme na internetu koji najviše utječu na mlade. To uključuje cyberbullying, online seksualno iskorištavanje, slanje eksplicitnog sadržaja, online prijave, hakiranje i krađu identiteta, promociju samoubojstava i samoozljeđivanja te pretjeranu uporabu interneta ili ovisnost. Sukladno tome, važno je istaknuti ključnu ulogu koju roditelji nose u osiguravanju sigurne internet okoline za svoju djecu. Roditelji bi trebali biti sposobni prepoznati navedene prijetnje te poduzeti odgovarajuće korake kako

bi zaštitili svoju djecu od potencijalnih opasnosti. Razumijevanjem opsega i prirode tih rizika, roditelji se mogu bolje pripremiti za zaštitu djece online. Istraživanja su pokazala da se većina korištenja interneta odvija u kućnom okruženju. Veliki broj osnovnoškolske djece (91,2%) sudjeluje u online aktivnostima kod kuće, dok se taj broj smanjuje na otprilike 66% kada je riječ o korištenju interneta u školi (Lee & Chae, 2007 ; Mumtaz, 2001 ; Valcke et al., 2007). To ističe važnu ulogu roditelja u promicanju sigurne uporabe interneta i edukacije o istom (Valcke et al., 2010). S porastom ovih online prijetnji, postaje važnije nego ikad da roditelji koriste postojeće i istražuju nove načine zaštite online prisutnosti svoje djece. Mnogi istraživači sugeriraju da roditelji mogu pomoći smanjiti vjerojatnost problematične uporabe interneta putem roditeljske medijacije (Matin Chandrima et al., 2020). Warren (2010) definira roditeljsku medijaciju kao bilo koju metodu koju roditelji koriste za kontroliranje, nadziranje ili razumijevanje sadržaja s kojim se njihova djeca susreću online. Kao i u svemu ostalom, postoje i trendovi u roditeljskoj medijaciji. Europsko istraživanje provedeno u 18 zemalja otkrilo je da je najčešća restriktivna mjera u roditeljskoj medijaciji ograničavanje dnevnog vremena provedenog na ekranima na oko 30 minuta. Druga uobičajena restrikcija je sprječavanje pristupa nasilnom sadržaju, posebno u igrama. S druge strane, najuobičajenija omogućavajuća akcija je odabir obrazovnih igara i aplikacija za djecu od strane roditelja te poticanje njihove uporabe (Chaudron et al., 2018). Iako je većina roditelja upoznata s praksama roditeljske medijacije, neki i dalje odlučuju ne primjenjivati iste. Posljednjih godina, koncept "Free-range roditeljstva" dobio je značajnu pozornost kao primjetan trend u pristupima roditeljstvu. "Free-range roditeljstvo" uključuje poticanje djece na razvijanje neovisnosti i preuzimanje promišljenih rizika koji su prikladni za njihovu dob, uz održavanje određenog nivoa roditeljskog nadzora (Skenazy, 2009). Ovo istraživanje ima za cilj otkriti koliko roditelja primjenjuje metode roditeljske medijacije te njihove stavove i iskustva u odgoju djece u digitalnom okruženju. Cilj je također bolje razumjeti mišljenje roditelja o važnosti interneta u životima djece, mentalnom zdravlju djece, ponašanju na internetu i izloženosti nasilju i neprikladnom sadržaju.

1.1. Značaj istraživanja i istraživačka pitanja

U današnjem digitalnom dobu, gdje online aktivnosti značajno utječu na mlade pojedince, uloga roditelja u vođenju i zaštiti dječjeg digitalnog iskustva postaje sve važnija. Dok su prethodna istraživanja dotakla različite aspekte digitalnog roditeljstva, ovo istraživanje sveobuhvatno pristupa ispitivanju suvremenih trendova i praksa roditeljske medijacije. Adresiranjem specifičnih istraživačkih pitanja, istraživanje ima za cilj otkriti kako roditelji prilagođavaju svoje strategije, koje vrste sadržaja ograničavaju, koje pravila uspostavljaju, kakvim potencijalnim rizicima su djeca izložena te utjecaj digitalne pismenosti roditelja na osiguravanje online sigurnosti njihove djece.

Istraživačka pitanja koja vode ovo istraživanje su sljedeća:

- (P1) Koji su trenutno vodeći trendovi u roditeljskoj medijaciji digitalnih medija?

Ovo pitanje ima za cilj razotkriti promjenjive obrasce roditeljskog uključivanja, uzimajući u obzir čimbenike poput aktivne medijacije, restriktivnih praksi i strategija zajedničke uporabe.

- (P2) Koji Internet sadržaj roditelji proaktivno brane svojoj djeci?

U doba obilja digitalnog sadržaja, ovo pitanje ima za cilj razumjeti specifične žanrove, aplikacije, emisije i igre koje roditelji biraju ograničiti zbog brige o privatnosti i sigurnosti.

- (P3) Koja pravila i zabrane roditelji uspostavljaju svojoj djeci pri korištenju Interneta?

Istraživanjem regulacija koje roditelji nameću u vezi s trajanjem, vremenom korištenja, pristupom sadržaju i nadzorom, ovo pitanje ulazi u strategije koje roditelji primjenjuju kako bi osigurali sigurno i uravnoteženo digitalno iskustvo.

- (P4) Jesu li djeca sve više izložena neprikladnom Internet sadržaju i kako se roditelji nose s tim izazovom?

Ovo pitanje adresira potencijalnu ranjivost djece na štetan online sadržaj i istražuje načine na koje roditelji primjenjuju strategije medijacije kako bi ublažili rizike i zaštitili dobrobit svoje djece.

- (P5) U kojoj mjeri računalna pismenost roditelja utječe na Internet sigurnost njihove djece?

Ovo pitanje istražuje odnos između digitalnih vještina roditelja i njihove sposobnosti da učinkovito vode i nadziru online aktivnosti svoje djece, naglašavajući važnost roditelja u stvaranju sigurnog online okruženja.

Adresirajući ova istraživačka pitanja, ovo istraživanje pridonosi dubljem razumijevanju razvijajućeg svijeta digitalnog roditeljstva, nudeći uvide koji mogu informirati praktičare i istraživače u promicanju odgovorne i sigurne internetske uporabe među djecom. Analizirajući trenutne trendove i prakse, ovo istraživanje ima za cilj pružiti korisno usmjerenje roditeljima i edukatorima koji nastoje navigirati složenim digitalnim svijetom i stvarati sigurnije online okruženje za sljedeću generaciju.

2. MATERIJALI I METODE

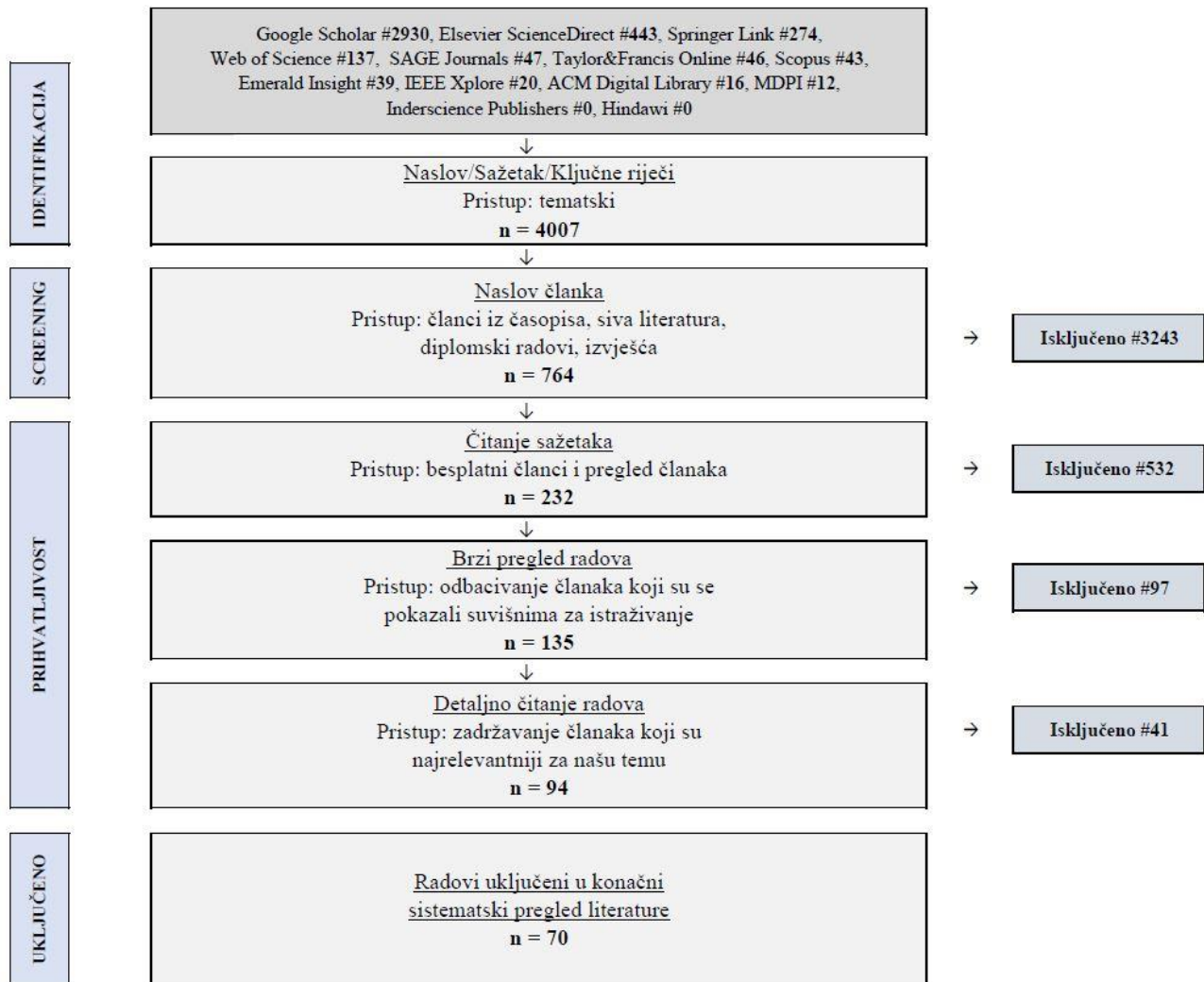
Metodologija koju su izložili Kitchenham et al. (2007) široko je priznata kao sveobuhvatan i pouzdan korak-po-korak pristup za provođenje sustavnih pregleda literature u različitim disciplinama (Asadi & Dahlan, 2017; Elaish, Shuib, Ghani, & Yadegaridehkordi, 2017; Elaish, Shuib, Ghani, Yadegaridehkordi, & Alaa, 2017). Stoga se ovo istraživanje pridržavalo upravo njihovih smjernica kako bi se osigurala izrada preciznog, jasnog i transparentnog pregleda literature. Smjernice obuhvaćaju skup različitih zadataka, uključujući formulaciju istraživačkih pitanja, uspostavu „search string-a“, utvrđivanje kriterija za uključivanje i isključivanje, stvaranje strategije pretraživanja i postupka selekcije istraživanja, izvođenje ekstrakcije i sinteze podataka, te konačno prezentaciju i izvješćivanje rezultata. U nastavku rada detaljno je istražen ovaj postupak zajedno s odgovarajućim koracima.

2.1. Protokol pretraživanja

Sustavni postupak pregleda obično započinje izradom protokola pregleda temeljenog na istraživačkim pitanjima i unaprijed definiranim metodama (Kitchenham et al., 2007). Taj korak je ključan za minimiziranje pristranosti istraživača. Protokol pregleda obuhvaća aspekte kao što su razumijevanje pozadine teme, postavljanje istraživačkih pitanja, obrisa strategija istraživanja, postavljanje kriterija za odabir, osmišljavanje planova za ekstrakciju podataka i, konačno, sintezu dobivenih podataka (Balaid, Rozan, Hikmi, & Memon, 2016). Također je formuliran niz ključnih riječi za pristup relevantnoj postojećoj literaturi. „Search string,“ korišten za pregled postojeće literature bio je sljedeći:

("digital parenting" OR "Internet parenting" OR "parenting on the Internet") AND (child OR childhood OR kids) AND (Internet OR web OR cyber)

Protokol pretraživanja prikazan je na Slici 2.1.

Slika 2.1. Protokol pretraživanja.

2.2. Kriteriji za uključivanje i isključivanje

U ovom istraživanju naš se fokus protezao na članke objavljene u časopisima i konferencijama na engleskom jeziku, bez određivanja specifičnog vremenskog okvira. Cilj je bio sustavno prikupiti relevantna istraživanja kako bi se omogućila sveobuhvatna klasifikacija i analiza metoda, modela i instrumenata unutar područja obrazovanja - aspekata koje prethodna istraživanja možda nisu potpuno obuhvatila. Da bismo to postigli, proveli smo pretraživanje različitih baza podataka, uključujući Google Scholar, Web of Science, IEEE Xplore, Scopus, ACM Digital Library, Elsevier ScienceDirect, Emerald Insight, MDPI, SAGE Journals, SpringerLink i Taylor & Francis Online. Važno je istaknuti da su radovi, kako bi bili uključeni u ovo istraživanje, morali ispunjavati sve navedene

kriterije za uključivanje. Isto tako nisu smjeli udovoljavati niti jednom od kriterija za isključivanje. Članak je smatran prikladnim ako je bio potpun, napisan na engleskom jeziku i usklađen s tematskim fokusom našeg istraživanja. S druge strane, članci koji su bili nepotpuni, nedostupni ili napisani na drugom stranom jeziku bili su isključeni iz razmatranja.

Tablica 2.1. Istraživački radovi prvobitno pronađeni u svakoj bazi podataka i konačni broj koji je podvrgnut analizi.

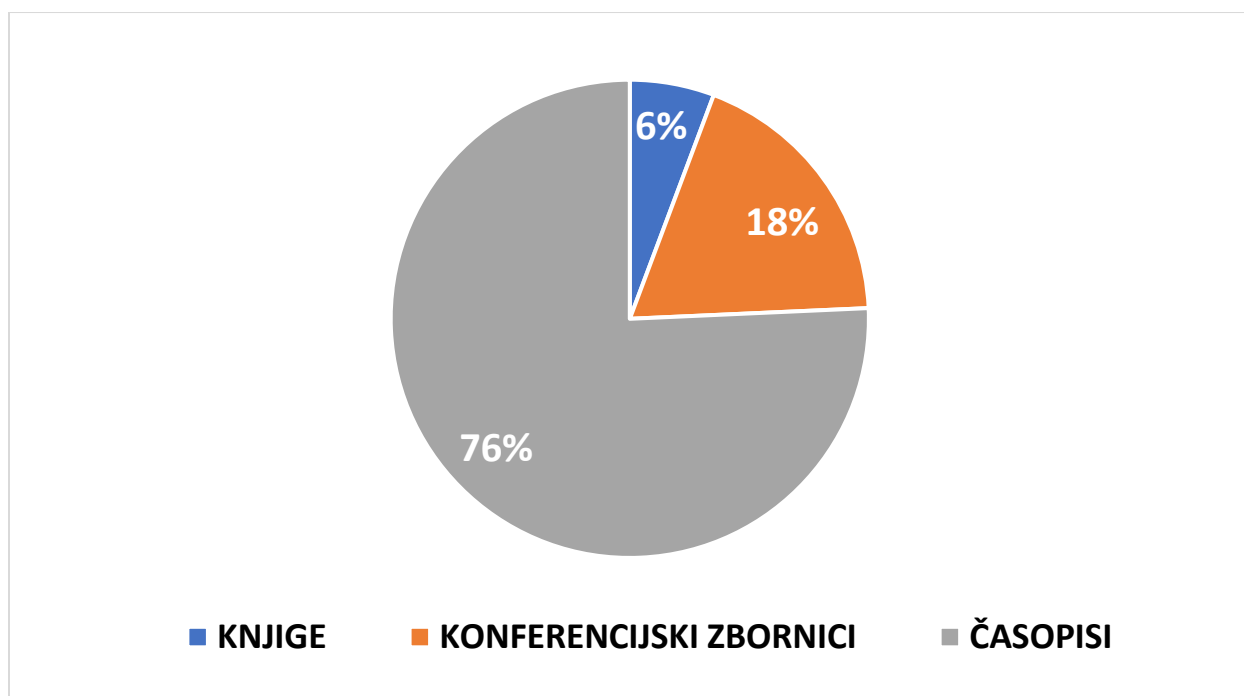
Baza podataka	Prvobitno pronađeno	Analizirano
Google Scholar	2930	28
Elsevier ScienceDirect	443	10
SpringerLink	274	8
Web of Science	137	7
SAGE Journals	47	6
Taylor & Francis Online	46	6
Scopus	43	2
Emerald Insight	39	2
IEEE Xplore	20	1
ACM Digital Library	16	0
MDPI	12	0

2.3. Postupak selekcije radova

Formuliranjem „search string-a“ i pretraživanjem 13 različitih baza podataka generirano je ukupno 4007 rezultata. U sljedećoj fazi filtriranja rezultata, 3243 isključeno je pregledom naslova članaka. Taj proces rezultirao je zadržavanjem 764 potencijalnih rezultata. Daljnje filtriranje nastavilo se preliminarnim pregledom sažetaka, što je rezultiralo isključivanjem 532 radova i zadržavanjem 232 rezultata. Naknadno, temeljitijom analizom sadržaja rada isključeno je još 97 radova, čime se broj preostalih smanjio na 135. Četvrta faza filtriranja uključivala je detaljniju analizu sadržaja rada, što je dovelo do isključivanja 41 članka koji nisu bili dovoljno relevantni za temu našeg istraživanja. Konačno, posljednja faza eliminacija rezultirala je odabirom 70 različitih referenci koje su korištene u našem istraživanju.

2.4. Pregled izvora publikacija

Kao što je prikazano na Slici 2.2., većina odabranih istraživanja objavljena je u uglednim časopisima i priznatim konferencijskim zbornicima. Samim time povećavana je i vjerodostojnost te značaj ovog sustavnog pregleda literature. Slika 2.2. pokazuje kako je većina odabranih istraživanja, njih 53 (76%), preuzeta iz znanstvenih časopisa, zatim 13 (18%) iz konferencijskih zbornika te 4 (6%) iz knjiga.

Slika 2.2. Raspodjela istraživanja temeljem izvora objave.

Sukladno prethodno navedenim informacijama, među 70 korištenih referenci, njih 53 (75%) potječe iz članaka u časopisima, 9 (13%) iz izvještaja, 4 (6%) iz poglavlja knjiga te 4 (6%) iz konferencijskih radova. Kao što je već napomenuto, radovi uključeni u ovaj sustavni pregled literature dolaze iz raznolikog niza časopisa i konferencija. Treba istaknuti da je časopis "Computers in Human Behavior" pridonio najveći broj radova (3), dok su časopisi "Computers & Education", "EU Kids Online", "Heliyon", "Journal of Adolescence", "Journal of Broadcasting & Electronic Media", "Pediatrics" svaki doprinijeli s dva rada. Raspon ovih nalaza prikazan je u Tablici 2.2.

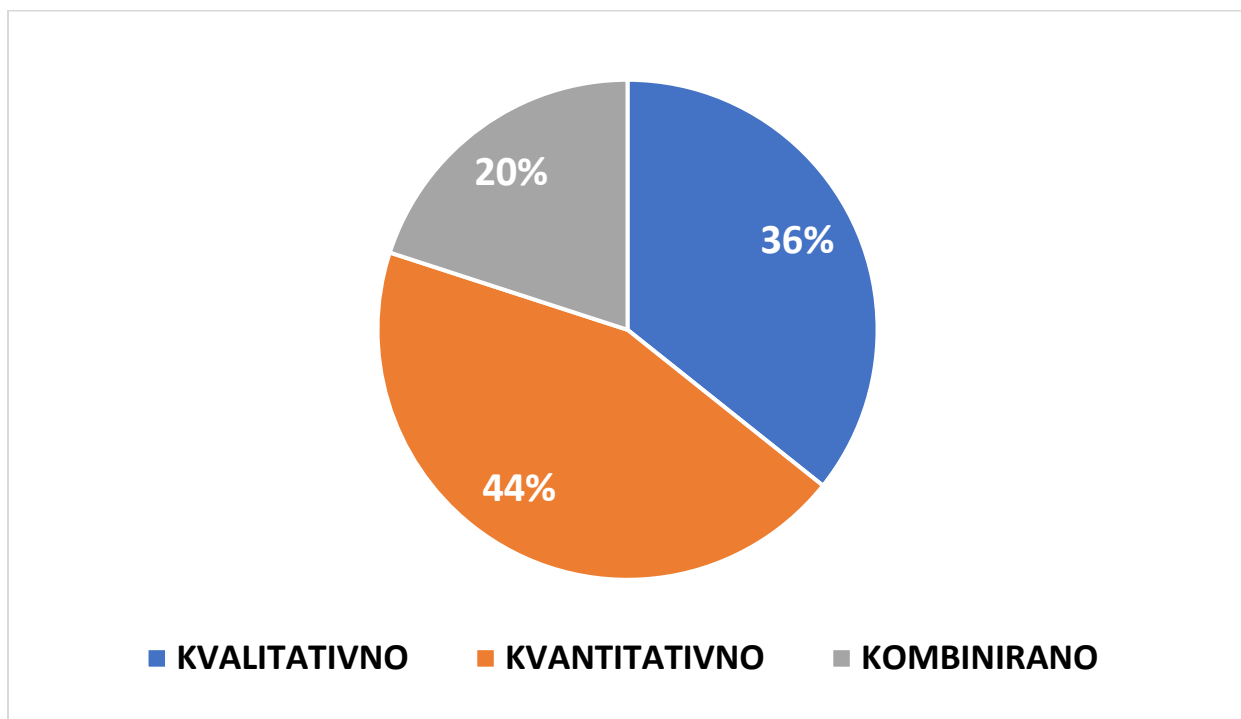
Tablica 2.2. Raspodjela pregledanih istraživačkih radova po časopisima.

Naziv časopisa	Broj radova
Computers in Human Behavior	3
Computers & Education	2
EU Kids Online	2
Heliyon	2
Journal od Adolescence	2
Journal of Broadcasting & Electronic Media	2
Pediatrics	2
Chinese Research Perspectives on Society	1
Clinical Child and Family Psychology Review	1
Communication Research	1
Computer and Instructional Technology Education	1
Contemporary Family Therapy	1
Crimes Against Children Research Center	1
Culture and human development: The importance of cross-cultural research for the social sciences	1
CyberPsychology & Behavior	1
Digital generations	1
Education and Information Technologies	1
Educational Psychologist	1
Educational Sciences: Theory and Practice	1
Family Court Review	1
Family Relations	1
Frontiers in psychology	1
Health and Social Care in the Community	1
International Journal of Drug Policy	1

International Journal of Emerging Technologies in Learning	1
Journal of Adolescent Health	1
Journal of Children and Media	1
Journal of Cross-Cultural Psychology	1
Journal of Family Studies	1
Journal of Interpersonal Violence	1
Journal of Social and Personal Relationships	1
Journal of Student Research	1
Journal of the Association for Information Science and Technology	1
Learning, Media and Technology	1
London School of Economics and Political Science	1
Media International Australia	1
New Media & Society	1
Northwestern University, Center on Media and Human Development	1
Parenting—Studies by an ecocultural and transactional perspective	1
People and Computers XXIII Celebrating People and Technology (HCI)	1
Pew Research Center	1
Psychiatric Quarterly	1
Psychological Bulletin	1
Science and Humanities Journal	1
Social Development	1
Social Media: Opportunities & Challenges	1
The Atlantic	1
The International Encyclopedia of Communication	1
Utah Law Review	1

2.5. Raznoliki istraživački pristupi i distribucija pregledanih istraživanja

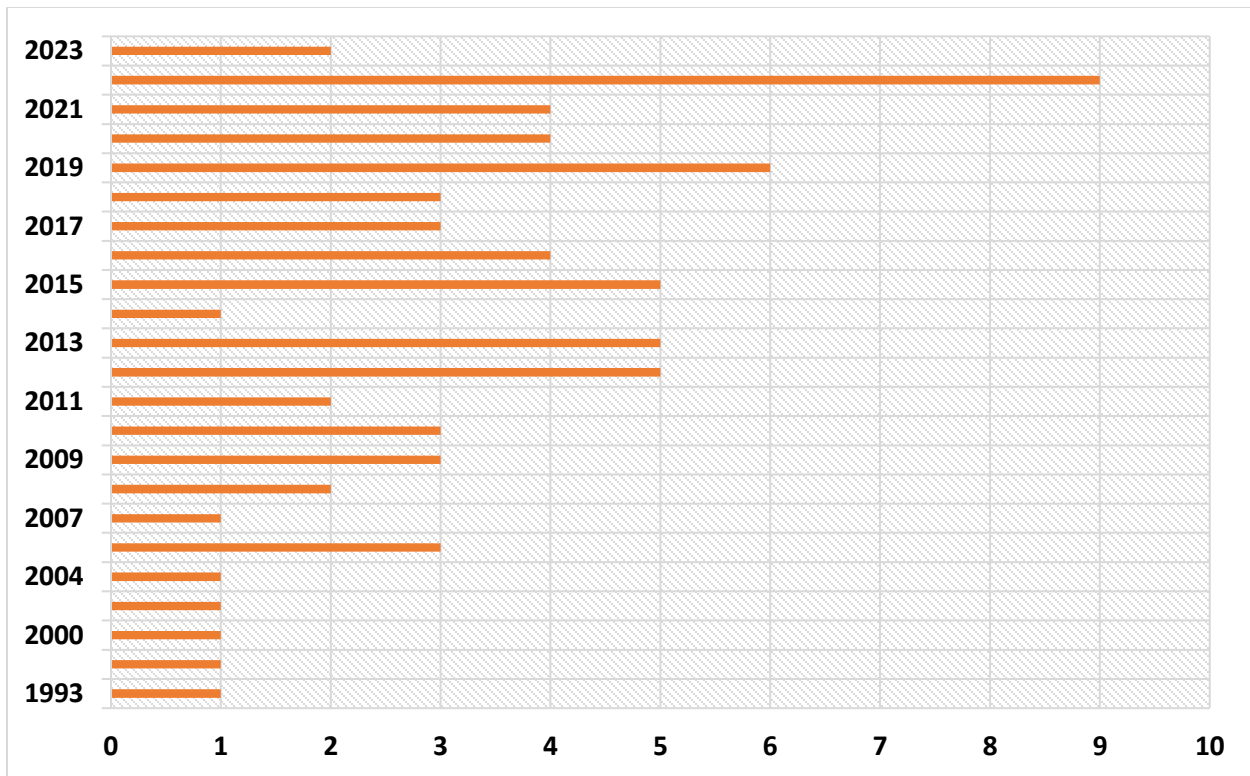
Iz ukupnog broja pregledanih istraživanja, 31 je bilo kvantitativne prirode, 25 se temeljilo na kvalitativnim metodama, dok je 14 kombiniralo oba pristupa. Ovi podaci ukazuju na to da od ukupno 81 istraživanja, kvantitativna istraživanja čine 44%, istraživanja temeljena na kvalitativnim metodama čine 36%, dok 20% istraživanja kombinira obje metode. Ovi rezultati jasno su prikazani na Slici 2.3.

Slika 2.3. Raspodjela istraživanja prema kategorijama.

2.6. Distribucija istraživačkih radova prema godini objave

Distribucija istraživačkih radova prema godini njihove objave prikazana je na Slici 2.4. Grafikon prikazuje najveću koncentraciju odabranih radova u 2022. i 2019. godini. Jasno je vidljivo kako je značajan postotak odabranih istraživanja objavljen unutar posljednjeg desetljeća, s nekoliko koje se protežu i van tog vremenskog okvira.

Slika 2.4. Raspodjela istraživanja prema godini objavljivanja.

3. TEORIJSKA OSNOVA: ISTRAŽIVANJE DIGITALNOG RODITELJSTVA

3.1. Trendovi digitalnog roditeljstva

Posljednjih je godina provedeno mnogo istraživanja usmjereno na temu digitalnog roditeljstva i izazova povezanih s odgojem djece u digitalnom dobu. Znanstvenici iz različitih disciplina istraživali su različite aspekte roditeljske medijacije, sigurnosti na internetu i utjecaja digitalnih tehnologija na razvoj djece. Jedan važan doprinos ovom kontinuiranom dijalogu je nedavni članak koji iznosi rezultate osmogodišnjeg istraživanja provedenog putem "EU Kids Online" ankete u 12 europskih zemalja (Kalmus et al., 2022). Istraživanje se posebno usredotočilo na djecu u dobi od 11 do 16 godina kako bi istražilo njihove poglede na strategije roditeljske medijacije i značajne promjene koje su primijećene od 2010. do 2018. godine. Analiza otkriva značajan porast usvajanja aktivnih praksi medijacije u nekoliko europskih zemalja. Nadalje, istraživanje ističe značajan porast udjela djece koja svakodnevno koriste internet, pri čemu su stope dosegle oko 90% ili više do 2018. godine u svim zemljama obuhvaćenima anketom. U sedam zemalja porast je bio posebno izražen, premašujući prosječno 20 postotnih bodova. Ovaj uzlazni trend osobito je uočljiv u kontekstu roditeljske medijacije vezane uz sigurnost na internetu, koja je doživjela najznačajniji rast među četiri analizirane medijske strategije. Sveukupno, istraživanje ukazuje na promjenu roditeljskih pristupa, koja se udaljava od isključivog nametanja pravila i ograničenja prema aktivnom usmjeravanju djece u korištenju interneta.

3.2. Razumijevanje strategija roditeljske medijacije

Roditeljska medijacija u upotrebi interneta kod djece obuhvaća metode koje roditelji primjenjuju kako bi pojačali koristi i smanjili rizike povezane s online aktivnostima. Među različitim teorijskim gledištima o roditeljskoj medijaciji, pristup socijalizacije postavlja roditeljske prakse unutar konteksta kulturne socijalizacije. Ova perspektiva naglašava zabrinutost roditelja za usklađivanje ciljeva obiteljske socijalizacije s ciljevima drugih društvenih aspekata, uključujući Internet (Padilla-Walker & Thompson, 2005). Roditeljska medijacija dječje upotrebe interneta temelji se na strategijama, tehnikama i praksama odgoja djece, koje su vođene roditeljskim vrijednostima i stavovima. Te su vrijednosti

ključne za učinkovito odgajanje djece i pod utjecajem su širih kulturnih dimenzija unutar društva, kao što su individualizam i kolektivism (Schwartz, Schäfermeier, & Trommsdorff, 2005). U svojem radu, Rode (2009) kategorizira pravila koja postavljaju roditelji u pet grupa: pravila koja eksplicitno daju prednost upotrebi računala u odnosu na druge aktivnosti, pravila koja se temelje na povjerenju, pravila koja su namijenjena zaštiti računala od prijetnji (npr. virusa ili pristupa sadržaju za odrasle), blokiranje određenih aktivnosti jer se smatraju rizičnima i blokiranje određenih aktivnosti jer se smatraju prijetećima. Njezin rad ističe brojne prijetnje privatnosti i sigurnosti kojih djeca nisu svjesna, dok istodobno raspravlja o roditeljskim strategijama za rješavanje ili sprečavanje tih prijetnji. Iako roditelji primjenjuju različite taktike kako bi zaštitili svoju djecu i neka djeca izražavaju zabrinutost, istraživanje otkriva da djeca ostaju ranjiva na širok raspon rizika. Istraživanje u 12 kućanstava otkriva probleme poput krađe identiteta, uznemiravanja od strane nepoznatih osoba, nenamjernog otkrivanja osobnih informacija na mreži i zaobilaženja sigurnosnog softvera. Ovi pronalasci ukazuju na potrebu za daljnjim istraživanjima kako bi se bolje razumjeli i riješili ovi problemi. Dodatno, ključno je prevladati prepreke za pristup djeci kao izvorima informacija, omogućavajući istraživačima da dobiju vrijedne uvide u način na koji djeca koriste ove tehnologije. S obzirom na hitnu potrebu za istraživanjem privatnosti i sigurnosti djece, zajednica mora surađivati u uklanjanju birokratskih prepreka koje ugrožavaju sigurnost djece. S obzirom na rastući trend roditeljske medijacije, istraživači su postavili pitanja o tome kojim aspektima informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) roditelji ne dopuštaju svojoj djeci pristup i razlozima iza takvih ograničenja. Kao što je navedeno u istraživanju Gura i Türela (2022), roditelji općenito dopuštaju svojoj djeci korištenje informacijski i komunikacijskih tehnologija uz nadzor, ali postaju zabrinuti kad je riječ o situacijama u kojima djeca mogu dijeliti osobne informacije online. Kao rezultat toga, nameću stroža ograničenja svojoj djeci. Ovaj zaključak podupire istraživanje koje ukazuje da 31% roditelja izvješćuje da njihova djeca nemaju pristup društvenim mrežama, dok 42% odobrava korištenje društvenih medija samo pod nadzorom. Također, većina roditelja dopušta svojoj djeci korištenje aplikacija za trenutno dopisivanje pod njihovim nadzorom. Rastuće usvajanje tehnika roditeljske medijacije ne bi trebalo biti iznenađujuće s obzirom na rezultate istraživanja koje su proveli Álvarez et al. (2013). Istraživanje nedvojbeno

pokazuje da je internet neosporno postao bitan i neizostavan aspekt svakodnevnog života djece. Prema njihovim saznanjima, 60% korisnika u dobi od devet do šesnaest godina svakodnevno koristi internet, dok 33% koristi internet svaki tjedan. Međutim, internet ima dvostruki karakter. Iako nudi obrazovne i korisne resurse, na njemu je prisutan i neprikladan sadržaj poput pornografije i cyberbullyinga. Istraživanje koje su proveli Yaman et al. (2019) zaključilo je da rizici na internetu dolaze iz različitih izvora, obuhvaćajući kategorije poput cyberbullyinga, cyber prijevara i cyber uznemiravanja. Djeca su najranjivija demografska skupina u ovom kontekstu zbog svoje ograničene tehnološke pismenosti i nedostatka svijesti o online opasnostima. Podaci prikupljeni u istom istraživanju također su otkrili da djeca obično počinju koristiti internet u dobi od 10 godina.

3.3. Promjene roditeljskih pristupa

S obzirom na važnu ulogu koji roditelji nose u odgoju i usmjeravanju ponašanja svoje djece na internetu, razumno je očekivati da primjenjuju određene metode kako bi ih zaštitili od sadržaja koji smatraju prijetećim ili opasnim. Istraživanje Álvareza et al. (2013) sugerira da roditelji često oblikuju internetsko iskustvo svoje djece putem zabrane ili nadzora. Međutim, roditelji često nisu svjesni da njihova djeca mogu biti izložena neželjenim sadržajima na internetu. Stoga je ključno, posebno tijekom početnih faza korištenja interneta, da roditelji aktivno usmjeravaju svoju djecu i uključe se u zajedničke aktivnosti na internetu. Roditelji usvajaju različite pristupe kada je riječ o odgoju svoje djece u digitalnom svijetu. Neki primjeri uključuju autoritarni, autoritativni, popustljivi i ravnodušni stil roditeljstva na internetu (Valcke et al., 2010). Popustljivi stil odražava roditelje koji izbjegavaju sukobe i ne postavljaju eksplicitna ograničenja za korištenje interneta. Ravnodušni stil predstavlja roditelje koji minimalno sudjeluju u kontroli internetskih aktivnosti svoje djece i nemaju podržavajući ili restriktivni stav. S druge strane, roditelji koji primjenjuju autoritativni stil postavljaju jasna pravila, uključujući praktične mjere kao što su vremenska ograničenja za korištenje interneta. Na koncu, autoritarni stil uključuje roditelje koji postavljaju pravila i ograničenja bez objašnjavanja njihovih razloga, dok zanemaruju stavove i mišljenja djece o pitanjima vezanim uz internet. U istom

istraživanju, autori zaključuju, pozivajući se na rad Aunole, Stattina i Nurmi (2000), da je popustljivi stil najčešće korišten, slijedi ga autoritativni stil, a naposljetku autoritarni stil. U recentnijem istraživanju Ozgüra (2016), rezultati pokazuju promjene u usvajanju različitih stilova roditeljstva. Provedena anketa otkrila je da su 595 učenika opisali roditeljski stil korištenja interneta u svojoj obitelji kao ravnodušan, 395 ih je smatralo popustljivima, 282 djece je percipiralo roditeljski stil kao autoritativan, a 17 djece je navelo autoritarni stil. Stilovi roditeljstva također igraju značajnu ulogu u naporima roditelja da educiraju svoju djecu o internetu i povezani su s njihovim vlastitim iskustvom, stavovima i upotrebom interneta. Istraživanje Festl i Gniewosz (2019) istraživalo je utjecaj obrazovne pozadine roditelja na njihove prakse roditeljskog upravljanja internetom i obiteljsku dinamiku. To istraživanje potaknuto je prethodnim istraživanjem koje je pokazalo kako obrazovanje roditelja ima značajan utjecaj na njihovu razinu samopouzdanja u korištenju interneta, njihove percepcije i strategije medijacije (Gentile et al., 2012; Livingstone et al., 2015). Festl i Gniewosz pronašli su veću razinu percipiranog samopouzdanja roditelja iz obitelji s višim stupnjem obrazovanja. Ti rezultati također se usklađuju s nekim prethodno dobivenim rezultatima. Nadalje, Festl i Gniewosz otkrili su da razina obrazovanja majke značajno utječe na njezin stil roditeljstva na internetu, dok razina obrazovanja oca nije pokazala značajnu vezu. Prethodno navedeno istraživanje Güra i Türela također je otkrilo da roditelji koji nemaju računalo, nemaju pristup internetu kod kuće ili ne koriste tehnološke alate imaju negativnije stavove prema upotrebi IKT-a.

3.4. Razumijevanje „free-range roditeljstva“

Iako istraživanja pokazuju da roditelji općenito nastoje kontrolirati i nadzirati upotrebu medija svoje djece, ne usvajaju svi roditelji iste pristupe i razine roditeljske medijacije. Kao rezultat toga, dio roditelja odlučuje svojoj djeci pružiti veliku slobodu na internetu. Ovaj stil roditeljstva poznat je i kao „free-range roditeljstvo“. Koncept „free-range roditeljstva“ počeo je dobivati popularnost početkom 2000-ih godina. Knjiga Lenore Skenazy, objavljena 2009. godine, imala je značajnu ulogu u populariziranju ovog stila roditeljstva. Knjiga promiče pružanje djeci veću neovisnost i slobodu u njihovim svakodnevnim aktivnostima, uključujući korištenje interneta, s naglaskom na očuvanje

sigurnosti i praktičnih mjere opreza (Skenazy, 2009). U prošlosti su roditelji često poticali veću neovisnost svoje djece, dopuštajući im da sudjeluju u neovisnim aktivnostima i postupno preuzimaju odgovornost. Međutim, njihove metode sve su više izazvane posljednjih desetljeća jer moderni roditelji često pokazuju osjećaj tjeskobe, bojeći se potencijalnih opasnosti povezanih s pružanjem takve neovisnosti svojoj djeci (Pimentel, 2012). Kao rezultat toga, „free-range roditeljstvo“ često se sada doživljava kao oblik zanemarivanja djece od strane mnogih ljudi (Vota, 2017). Dodatno, provedena su i neka istraživanja kako bi se istražila povezanost demografskih čimbenika s praksom „free-range roditeljstva“. Godine 2013. Sveučilište Washington provelo je istraživanje kako bi istražilo povezanost između podtipova zanemarivanja, rase i siromaštva. Njihovi rezultati otkrili su umjerenu korelaciju između nedostatka resursa, niskog prihoda i veće stope zanemarivanja. Istraživanje je preporučilo usredotočivanje na politike koje adresiraju neravnotežu uvjeta života među siromašnijim obiteljima kako bi se bolje rješavala pitanja zanemarivanja (Jonson-Reid et al., 2013). Prethodna istraživanja duboko su zaronila u razloge ove korelacije. Jedan od glavnih faktora je nedostatak vremena, dostupnosti i financijskih sredstava za neprekidno nadziranje djece. Mnogi roditelji s niskim prihodima, koji si ne mogu priuštiti brigu o djeci dok podržavaju svoje obitelji, nemaju izbora nego ostaviti djecu samu kad su na poslu (Calarco, 2018). Kao rezultat toga, mnoge obitelji s niskim prihodima usvajaju stil „free-range roditeljstva“.

3.5. Različite perspektive digitalnog nadziranja

Očito je da mišljenja o „free-range roditeljstvu“ variraju široko, odražavajući podijeljeni pogled na ovaj pristup. Roditelji obično nastoje pratiti aktivnosti svoje djece na društvenim mrežama i internetu kako bi ih zaštitili od potencijalnih opasnosti. Međutim, potpuni nadzor i regulacija pristupa internetu postaju izazovni zbog lažnih računa, tehničkih rupa i nedostatka jasnih politika. Istraživanje je utvrdilo da neki roditelji posežu za aplikacijama za nadzor kako bi stalno pratili svoju djecu, navodeći razloge poput osiguranja njihove sigurnosti u onome što percipiraju kao nesigurno okruženje (Huang et al., 2022). Osobna iskustva također oblikuju pristupe roditeljstvu, kako je jedan sudionik spomenuo da ne želi da njegovo dijete ponovi njegove vlastite prošle greške. Iako roditelji mogu

primjenjivati medijaciju u upravljanju internetskom upotrebom svoje djece, učinkovitost njihovih pristupa ostaje različita. Neka istraživanja pokazuju da roditelji često odgovaraju postavljanjem ograničenja na sudjelovanje djece na internetu kad se suoče s nekim teškoćama na mreži, što djeca mogu doživjeti kao invazivno, a ne kao način zaštite (Livingstone, 2007). Oni koji se odluče ne koristiti aplikacije za nadzor smatraju ih nepotrebima, invazivnima ili neučinkovitima i daju prednost poučavanju odgovornosti i izgradnji povjerenja s djecom prije nego što im se pruži više neovisnosti. Različite perspektive postoje u vezi s ovim pitanjem, i dok neki roditelji vjeruju u blisko praćenje svoje djece, drugi smatraju da je važno poučiti djecu odgovornosti i izgraditi povjerenje prije nego što im se pruži veća sloboda.

4. REZULTATI SUSTAVNOG PREGLEDA LITERATURE

Sljedeće sekcije opisuju nalaze sistematskog pregleda literature i pružaju odgovore na istraživačka pitanja. Fokusirajući se na istraživačke upite, cilj je stvoriti jasnu sliku kako se roditelji trenutno suočavaju s digitalnim roditeljstvom.

4.1. (P1) Koji su trenutno vodeći trendovi u roditeljskoj medijaciji digitalnih medija?

Trenutni trendovi roditeljske medijacije digitalnih medija otkrivaju pomak prema aktivnijem sudjelovanju i usmjeravanju. Roditelji sve više usvajaju ove strategije kako bi zaštitili svoju djecu od potencijalnih rizika na mreži dok im dopuštaju istraživanje digitalnog svijeta. To ne dolazi kao iznenađenje s obzirom na to da roditelji, kao najutjecajnije osobe u razvoju i socijalizaciji svoje djece, nose primarnu odgovornost u usmjeravanju digitalnog ponašanja svoje djece (Sonck et al., 2013). Prema rezultatima jednog istraživanja, gotovo polovica roditelja (46%) redovito primjenjuje roditeljsku medijaciju (Sciacca et al., 2022). Stil roditeljstva i roditeljska medijacija su različiti koncepti koji utječu na interakciju roditelja s djecom u vezi s korištenjem medija. Dok stil roditeljstva obuhvaća opći emocionalni ton između roditelja i djece (Darling & Steinberg, 1993), roditeljska medijacija odnosi se na konkretne strategije koje roditelji koriste za reguliranje medijskih iskustava svoje djece (Nathanson, 2008). Tri često prijavljene strategije roditeljske medijacije su aktivna, restriktivna i zajednička medijacija (Clark, 2011). Aktivna medijacija uključuje pozitivne interakcije između roditelja i djece, poput rasprave o sadržaju medija i usmjeravanja prema odgovarajućoj medijskoj upotrebi. Restriktivna medijacija podrazumijeva postavljanje pravila za ograničenje vremena provedenog na medijima i pristup sadržaju. Zajednička medijacija događa se kada roditelji zajedno s djecom sudjeluju u medijskim aktivnostima (Livingstone & Helsper, 2008). Jedan je rad istraživao roditeljsku medijaciju u 14 zemalja. Otkriveno je kako je restriktivna medijacija bila najčešće korištena strategija roditelja. Pratili su upotrebu televizije i mobilnih uređaja, povremeno tražeći od svoje djece da promijene kanale ako su primijetili neprikladan sadržaj ili deinstaliraju neodgovarajuće aplikacije (Brito et al., 2017). Međutim, nalazi drugog istraživanja su proturječili tim

rezultatima. To istraživanje otkrilo je da su djeca koja se susreću s restriktivnom medijacijom često imala problema s upotrebom mobilnog telefona. Istraživanje je također istaknulo utjecaj uzora, jer su djeca slijedila razinu roditeljskog uključenja u korištenje mobilnih telefona (Hefner et al., 2019). Dok neka istraživanja sugeriraju da je restriktivna medijacija najčešće korištena strategija, druga istraživanja ukazuju na potencijalne nedostatke prekomjerne restriktivne medijacije, što može dovesti do problema s upotrebom mobilnih telefona među djecom i mladima. Stoga je važno održavati ravnotežu između aktivnog usmjeravanja i razumnih ograničenja kako bi se učinkovito usmjerila internetska upotreba. Možemo zaključiti da je najčešće korištena tehnika roditeljske medijacije restriktivna medijacija, u kojoj roditelji postavljaju pravila i ograničenja za korištenje medija. Međutim, također postoji sve veće prepoznavanje važnosti aktivne medijacije, koja uključuje pozitivne interakcije i rasprave o sadržaju medija kako bi se djeca usmjeravala ka odgovornoj upotrebi interneta.

4.2. (P2) Koji Internet sadržaj roditelji proaktivno brane svojoj djeci?

Obitelj igra ključnu ulogu u oblikovanju društvenog razvoja svoje djece (Barker & Hunt, 2004). Istraživanja su pokazala da obitelj djeluje kao zaštita protiv uključivanja mladih u rizična i štetna ponašanja, poput upotrebe duhana, ilegalnih tvari i alkohola, kao i nesigurnih seksualnih praksi (Miller & Plant, 2010; Emery et al. 1999). Sve više roditelja sada isključuje svoju djecu s društvenih medija zbog rastuće zabrinutosti za sigurnost i privatnost. Roditelji također biraju zabraniti neke aplikacije, emisije i igre (Mishra & Ashutosh, 2022). Ovaj trend roditelja koji isključuju svoju djecu s društvenih medija i uvode zabrane za određene aplikacije, emisije i igre može se pripisati eskalirajućim brigama o sigurnosti i privatnosti njihove djece u digitalnom okruženju. S brzim napretkom tehnologije i sveprisutnom uporabom online platformi, roditelji postaju oprezniji prema potencijalnim rizicima kojima se njihova djeca mogu susresti. Istraživanje je otkrilo da su restriktivni oblici roditeljskog usmjeravanja neznatno prisutniji od procjenjivačkih ili konverzijskih oblika: 42% djece u dobi od 9-17 godina koja žive s roditeljima naznačili su da imaju određena pravila o trajanju svojih online aktivnosti, a 35% je imalo pravila o vremenu svog online boravka. U skladu s time, 43% roditelja priznaje postavljanje

ograničenja na korištenje interneta svoje djece. Zanimljivo je da su neke online aktivnosti smatrane korisnim ili sigurnim, pa su imala manje pravila (poput igara, e-pošte i trenutačnih poruka). No za aktivnosti koje su roditelje brinule, poput kupovine, privatnosti, razgovora ili određenih interaktivnih stvari, postavljena su stroža pravila (Livingstone & Bober, 2013). U zasebnom istraživanju provedeni su intervjui s roditeljima i njihovom djecom. U jednom je slučaju roditelj koristio prakse roditeljske kontrole na poznatoj web stranici za filmove kako bi osigurao da su dostupni samo filmovi primjereni dobi. U drugom slučaju, roditelj je aktivno pratio tekstualne poruke svog djeteta i interakcije na društvenim mrežama. Različita pravila koja su postavili roditelji uključivala su zahtjeve da njihova djeca budu prijatelji s jednim ili oba roditelja na društvenim medijskim platformama, dijele lozinke za sve online račune i održavaju otvoren pristup tekstualnim porukama (Erickson et al. 2015). Zaključno, roditelji poduzimaju proaktivne mjere kako bi osigurali digitalnu sigurnost svoje djece zabranjujući im pregledavanje određenih vrsta internetskog sadržaja. To uključuje ograničavanje pristupa društvenim mrežama, aplikacijama, emisijama i igrama zbog sve većih briga o sigurnosti i privatnosti. Ovaj trend odražava rastuću svijest roditelja o potencijalnim internetskim rizicima i njihovu predanost u zaštiti digitalnih iskustava svoje djece.

4.3. (P3) Koja pravila i zabrane roditelji uspostavljaju svojoj djeci pri korištenju Interneta?

Roditelji postavljaju različita pravila i zabrane svojoj djeci pri korištenju interneta. Ove mjere imaju za cilj osigurati sigurno i odgovorno iskustvo na mreži za njihovu djecu. Uobičajena pravila uključuju postavljanje ograničenja za trajanje i vrijeme korištenja interneta, određivanje koje su web stranice i platforme dozvoljene te praćenje sadržaja kojem djeca pristupaju (Steinfeld, 2020). Istraživanje je otkrilo da 89% roditelja postavlja pravila o tome može li njihovo dijete davati osobne informacije online; 82% razgovara sa svojom djecom o tome što rade na internetu; a 59% ostaje u blizini kada je njihovo dijete online (Duerager & Livingstone, 2012). U drugom istraživanju otkriveno je da je među sudionicima koji su uživali u snažnom odnosu roditelj-dijete, najrasprostranjeniji oblik roditeljskog sudjelovanja bio nadzor nad online aktivnostima djece na Internetu i

društvenim medijima. Osim toga, ovi su roditelji uspostavili smjernice u vezi s trajanjem i vremenom pristupa internetu za svoju djecu (Nguyen et al. 2022). Mnogi nalazi istraživanja snažno sugeriraju da roditelji često uspostavljaju pravila i ograničenja kako bi regulirali društvenu medijsku interakciju i ukupno vrijeme provedeno na internetu (Eichen et al., 2021; Benedetto & Ingrassia, 2020; Reid Chassiakos et al., 2016). Ove mjere odražavaju nastojanje roditelja da osiguraju uravnoteženo i odgovorno iskustvo na mreži za svoju djecu. Raširenost pravila u vezi dijeljenja osobnih informacija, razgovora o internetskim aktivnostima i fizičke blizine tijekom online sesija dodatno naglašava važnost koju roditelji pridaju zaštiti digitalne prisutnosti svoje djece. Osim toga, naglasak na nadzoru internetskih aktivnosti i postavljanju smjernica za trajanje i vrijeme pristupa internetu dodatno podupire tezu da roditelji aktivno upravljaju prisutnošću svoje djece na mreži, naglašavajući fokus na odgovornoj i kontroliranoj upotrebi interneta.

4.4. (P4) Jesu li djeca sve više izložena neprikladnom Internet sadržaju i kako se roditelji nose s tim izazovom?

Istraživanja ukazuju da su djeca doista podložna izloženosti neprikladnom sadržaju na internetu. Zbog njihove ograničene tehnološke pismenosti i svijesti o opasnostima na mreži, djeca su pod povećanim rizikom da naiđu na sadržaj koji nije prikladan za njihovu dob ili razvoj. Ova ranjivost pojačava se opsežnom dostupnošću digitalnih platformi i raznolikom prirodom sadržaja dostupnog online. Istraživanja su istaknula prisutnost problematičnog sadržaja, uključujući cyberbullying, eksplicitni materijal i štetno online ponašanje, koje može imati štetne učinke na mentalno i emocionalno blagostanje djece (Finkelhor et al., 2020; Yaman et al., 2019). Napor roditelja da primjenjuju različite oblike roditeljske medijacije, kao što su aktivno usmjeravanje i restriktivne prakse, ističe njihovo prepoznavanje potencijalne izloženosti neprikladnom sadržaju. Ovi roditeljski zahvati odražavaju zajedničku zabrinutost za ublažavanje takvih rizika i zaštitu djece od susretanja s štetnim sadržajem tijekom njihovih online aktivnosti (Nguyen et al., 2022). Mladi također češće koriste društvene mreže, što također povećava rizik od internetskog pornografskog sadržaja, prijevare i ostalih rizika (Di & Ran, 2022). Istraživanja su dosljedno isticala ranjivost djece na izloženost neprikladnom sadržaju na internetu.

Nedostatak njihove svijesti o opasnostima na internetu pridonosi njihovoj osjetljivosti da naiđu na sadržaj koji nije prikladan za njihovu dob i razvojnu fazu. Obilje digitalnih platformi dodatno pojačava ovaj rizik, čime postaje ključno djelovati na taj problem. Studije ističu alarmantnu rasprostranjenost problematičnog sadržaja, od cyberbullyinga do eksplicitnog materijala, što duboko utječe na emocionalno i mentalno blagostanje djece. Napor roditelja da primjenjuju raznolike strategije roditeljske medijacije, uključujući aktivno usmjeravanje i restrikcije, odražava njihovu zajedničku zabrinutost za potencijalnu izloženost njihove djece štetnom online sadržaju. Ovaj zajednički trud ima za cilj ublažavanje rizika i stvaranje zaštićenog online okruženja za djecu tijekom njihovih internetskih aktivnosti.

4.5. (P5) U kojoj mjeri računalna pismenost roditelja utječe na Internet sigurnost njihove djece?

U današnjem svijetu, digitalna pismenost je ključna. Internet, kao koristan alat za komunikaciju koji nam pomaže pristupiti, organizirati, koordinirati, vrednovati i dijeliti informacije u našem društvu (Phuapan et al., 2016), postao je mnogima neizostavan dio svakodnevnice. Temeljna ideja je da djeca često uče o tehnologiji gledajući svoje roditelje. Pozitivan pristup roditeljstvu, zajedno s njegovim osnovnim načelima, služi kao vrsta roditeljskog vodstva koji pomaže štiti djecu od negativnih utjecaja dok istražuju online sadržaj (Purnama et al., 2019). Rezultati jednog istraživanja pokazali su da su roditelji koji nisu računalno pismeni bili skloniji da ne znaju što im djeca igraju u internet kafićima. Pretežno, ova skupina sastojala se od osoba bez fakultetske diplome i zaposlenih u nisko plaćenim poslovima. Nasuprot tome, sudionici s fakultetskom diplomom i financijskim sredstvima za posjedovanje računalnih jedinica bili su oni koji su se bavili zajedničkim igranjem s djecom. Ovi rezultati naglašavaju važnost poboljšanja računalne pismenosti roditelja, jer im omogućava da bolje razumiju i sudjeluju u digitalnim iskustvima svoje djece (Hingpit & Salomon, 2021). Rezultati istraživanja ukazuju na značajnu ulogu računalne pismenosti roditelja u utjecaju na sigurnost njihove djece na internetu. Roditelji koji posjeduju više razine računalne pismenosti bolje su opremljeni za nadzor i vođenje online aktivnosti svoje djece. Računalna pismenost omogućava im bolje razumijevanje

digitalnog okruženja i potencijalnih rizika, što im dodatno omogućuje primjenu učinkovitijih strategija za osiguranje sigurnosti svoje djece tijekom korištenja interneta. Nasuprot tome, roditelji s ograničenom računalnom pismenošću mogu imati poteškoća s navigacijom online platformama i prepoznavanjem potencijalnih opasnosti, što potencijalno ostavlja njihovu djecu više izloženom internetskim rizicima. Stoga je poboljšanje računalne pismenosti roditelja ključno za promicanje sigurnijeg internetskog okruženja za djecu.

5. RASPRAVA

Razvojem interneta i digitalnih tehnologija roditelje se je postavilo kao ključne sudionike u vođenju online iskustava svoje djece (Gonzalez-DeHass et al., 2022; Jayakumar et al., 2023; Novianti et al., 2023). Rast korištenja interneta među djecom, uz potencijalne rizike i izazove koje nosi online sadržaj, zahtijeva aktivno roditeljsko uključivanje kako bi se osiguralo sigurno i odgovorno digitalno okruženje. Trenutni trendovi u roditeljskoj medijaciji naglašavaju primjetan pomak prema praktičnijim pristupima, ističući usvajanje raznovrsnih strategija kako bi se djeca zaštitila od mogućih online rizika, ali kako bi im se istovremeno omogućila samostalna digitalna istraživanja (Nathanson, 2008; Valkenburg & Peter, 2016). Ova evolucija označava rastuće prepoznavanje ključne uloge roditelja u odgoju digitalno pismenih i svjesnih građana. Prevladavanje restriktivne medijacije, koja se karakterizira suzbijanjem izloženosti sadržaju i vremenu provedenom na ekranu, i dalje ostaje važno, ali sve veći naglasak na aktivnoj medijaciji ukazuje na važnost otvorenih razgovora i pozitivnih interakcija između roditelja i djece u vezi digitalnih interakcija (Haddon & Livingstone, 2012; Livingstone & Helsper, 2008). Dok roditelji proaktivno nameću ograničenja na određeni sadržaj, kao što su društvene platforme, aplikacije i igre, njihova povećana svijest o privatnosti i sigurnosti ističe njihovu predanost stvaranju sigurnog online okruženja (Ferguson, 2012; Kabali et al., 2015; Morsünbül et al., 2021). Ovaj smjer odražava predanost stvaranju odgovornog digitalnog prostora. Međutim, suptilnosti leže u postizanju ravnoteže između nadzora i poticanja autonomije, što je ilustrirano pojavom pristupa „free-range roditeljstva“. Ova raznolikost ilustrira spektar filozofija koje roditelji usvajaju prilikom vođenja digitalnog života svoje djece (Duggan et al., 2015; Livingstone & Haddon, 2009; Helsper & Eynon, 2010). Nadalje, utjecaj računalne pismenosti roditelja na online sigurnost njihove djece neosporno je važan, naglašavajući nužnost poboljšanja digitalnih vještina roditelja kako bi učinkovito vodili i nadzirali digitalne aktivnosti svoje djece (Chen, 2018; Tham et al., 2019; Wartella et al., 2017).

5.1. Istraživanje kulturnih varijacija roditeljske medijacije

Istraživanje praksi roditeljske medijacije u različitim kulturnim kontekstima dodaje vrijedan sloj razumijevanja našim spoznajama. Iako je naša analiza obuhvatila istraživanja iz raznih regija, nijanse kulturnih normi, vrijednosti i obrazaca komunikacije mogu značajno utjecati na to kako roditelji pristupaju digitalnom odgoju. Buduća istraživanja bi mogla dublje istražiti međukulturne usporedbe strategija roditeljske medijacije i njihove ishode. Istraživanje Livingstonea i Haddona (2009) istaknulo je važnost kulturnih varijacija u roditeljskoj medijaciji. Utvrdili su da se roditeljske brige o rizicima interneta i njihove strategije medijacije razlikuju među zemljama, ističući potrebu za kulturno osjetljivim pristupima. Slično, istraživanje Qiu et al. (2020) istražilo je prakse roditeljske medijacije u Kini i Sjedinjenim Američkim Državama, otkrivajući različite kulturne nijanse. Kineski roditelji često su isticali ograničenja sadržaja i akademsku izvedbu, dok su američki roditelji više naginjali promicanju kritičkog razmišljanja i otvorenih razgovora. Ovo ističe potrebu za razumijevanjem kako kulturni faktori oblikuju pristupe roditeljskoj medijaciji, što vodi do prilagođenijih smjernica za različita društva.

5.2. Istraživanje dugoročnih učinaka roditeljske medijacije na razvoj djece

Iako se ovaj rad dotaknuo potencijalnih utjecaja roditeljske medijacije na online iskustva djece, dublje istraživanje dugoročnih učinaka na razvoj djece pružilo bi vrijedne uvide. Buduća istraživanja mogla bi istražiti kako različite strategije medijacije, poput aktivnog vođenja i restriktivnih praksi, doprinose digitalnoj pismenosti djece, kognitivnim vještinama i socio-emocionalnom blagostanju kako odrastaju. Istraživanje Nikkena i Jansza (2014) istraživalo je pozitivne učinke aktivne roditeljske medijacije na online ponašanje mladih, uključujući sigurnije online prakse i manju vjerojatnost problema s internetom. Drugo istraživanje koje je proveo Mesch (2009) istražilo je učinke restriktivne roditeljske medijacije na online ponašanje mladih i utvrdilo da su restriktivne prakse bile povezane s manjim razinama preuzimanja online rizika. Istraživanje trajnih posljedica roditeljske medijacije na ukupni razvoj djece moglo bi pružiti preporuke temeljene na dokazima za učinkovite pristupe digitalnom odgoju.

5.3. Istraživanje uloge utjecaja vršnjaka u digitalnom odgoju

Digitalne interakcije mladih nisu isključivo usmjerene roditeljskom medijacijom; na njih također utječu njihovi vršnjaci. Vršnjaci imaju značajnu ulogu u oblikovanju online ponašanja i stavova djece, što može dovesti do potencijalnih sukoba s roditeljskim smjernicama (Lenharta et al., 2015). Želja za prihvaćenošću među vršnjacima i potreba za pridržavanjem društvenih normi mogu potaknuti mlade da se uključe u rizična online ponašanja, što potencijalno može narušiti napore roditelja. Istraživanje Lenharta et al. (2015) istraživalo je kako iskustva adolescenata na društvenim medijima sudjeluju u njihovim odnosima s roditeljima i vršnjacima. Rezultati su pokazali da su adolescenti često upravljali svojim online identitetima na temelju percipiranih očekivanja i roditelja i vršnjaka, što je rezultiralo raznolikim digitalnim ponašanjem. Inkorporacijom uvida iz istraživanja kao ovih, strategije digitalnog odgoja mogu se oblikovati kako bi se učinkovito adresirao utjecaj vršnjaka, potičući odgovorno i sigurno online ponašanje istovremeno poštujući potrebu adolescenata za društvenim povezivanjem i odobrenjem.

5.4. Proučavanje roditeljske medijacije u različitim dobnim skupinama

Proučavanje evolucije praksi roditeljske medijacije u različitim dobnim skupinama može rasvijetliti kako se strategije digitalnog odgoja prilagođavaju promjenjivim potrebama djece. Mlađa djeca, često manje iskusna s digitalnim okruženjima, mogla bi imati koristi od intenzivnijeg roditeljskog uključivanja kako bi im se osiguralo sigurno online iskustvo (Livingstone & Haddon, 2009). Kako djeca sazrijevaju, fokus bi se mogao premjestiti prema poticanju odgovornog donošenja odluka i vještina kritičkog razmišljanja (Nathanson, 2008). Istraživanje Rideouta et al. (2019) istraživalo je ponašanja roditeljske medijacije u različitim dobnim skupinama, otkrivajući dobno specifične obrasce. Istraživanje je pokazalo da su se roditelji mlađe djece (6-11 godina) uglavnom oslanjali na aktivnu medijaciju, uključujući zajedničko sudjelovanje u medijima i razgovore o sadržaju. Ovaj pristup imao je za cilj voditi njihove početne susrete s digitalnim medijima. Nasuprot tome, roditelji adolescenata (12-17 godina) sve više su naglašavali su-medijaciju i razgovore o online privatnosti, ističući važnost promicanja autonomije dok se istovremeno bave pitanjima privatnosti. Osim toga, istraživanje koje su proveli Livingstone

i Helsper (2008) istraživalo je nijansirane promjene u strategijama roditeljske medijacije kako djeca prelaze u adolescente. Rezultati su otkrili da mlađa djeca često zahtijevaju blizak nadzor i filtriranje sadržaja, dok adolescenti traže otvoreniju komunikaciju s roditeljima o online aktivnostima. Ovo odražava tranziciju od izravnog nadzora prema suradničkom donošenju odluka, usklađujući se s razvojnim napretkom prema neovisnosti. Razumijevanjem kako se prakse roditeljske medijacije razvijaju s dobi, strategije digitalnog odgoja mogu se prilagoditi kako bi odgovarale kognitivnim, emocionalnim i socijalnim razvojnim stadijima djece. Ovaj pristup osigurava da djeca dobivaju odgovarajuću razinu podrške i usmjerenja kroz svoje digitalno putovanje, promičući odgovorno digitalno građanstvo i online sigurnost.

5.5. Psihološki utjecaja roditeljske medijacije

Važno područje budućih istraživanja uključuje produblјivanje u psihološke posljedice različitih strategija roditeljske medijacije na dobrobit djece i njihove percepcije autonomije. Nesi et al. (2016) proveli su istraživanje koje je istraživalo kako adolescenti tumače različite oblike roditeljske medijacije. Rezultati su otkrili nijansirani odnos između strategija medijacije i emocionalnog blagostanja. Dok su neki oblici medijacije, poput otvorene komunikacije i aktivnog vođenja, bili povezani s poboljšanim emocionalnim ishodima, pretjerano praćenje i stroge restrikcije povezane su s osjećajem kršenja privatnosti i smanjenom autonomijom (2016). Drugi relevantni rad Rosena et al. (2013) istraživao je vezu između kliničkih simptoma psihijatrijskih poremećaja i upotrebe tehnologije, stavova i anksioznosti. Ovime je istaknuta važnost postizanja ravnoteže između zaštitnih mjera i poticanja samostalnosti kod djece.

5.6. Kolektivni pristupi digitalnom odgoju

Da bi se sveobuhvatno nosili s izazovima digitalnog odgoja, sudjelovanje škola, zajedničkih organizacija i tehnoloških tvrtki je ključno. Kolektivne inicijative mogu objediniti resurse, znanje i stručnost kako bi roditeljima ponudili sveobuhvatni skupovi alata i strategija. Livingstone et al. (2019) raspravljaju o prednostima višedimenzionalnog pristupa uključujući različite sudionike u stvaranju poticajnog sustava roditeljskog

digitalnog odgoja. Škole mogu imati ključnu ulogu uključivanjem edukacije o digitalnoj pismenosti u svoj nastavni program time pripremajući djecu na odgovornu navigaciju online svijetom. Organizacije mogu pružiti radionice, seminare i savjetovanja roditeljima kako bi ostali informirani o razvijajućem digitalnom okruženju i učinkovitim tehnikama medijacije. Tehnološke tvrtke mogu doprinijeti dizajniranjem platformi i alata koji omogućavaju sigurnija online iskustva za djecu, omogućujući roditeljima bolju kontrolu nad pristupom sadržaju i vremenom provedenim na ekranu.

5.7. Sažetak rasprave

Ova analiza relevantne literature otkriva značajne spoznaje o praksama roditeljske medijacije u vezi s korištenjem interneta kod djece. Dobiveni rezultati naglašavaju razvijajuću ulogu roditelja kao ključnih sudionika u oblikovanju iskustava njihove djece na internetu. Rast upotrebe interneta među djecom ističe potrebu za aktivnim roditeljskim sudjelovanjem kako bi se osiguralo sigurno i odgovorno digitalno okruženje. Ovo istraživanje identificira mnogostrane strategije koje roditelji koriste kako bi postigli ravnotežu između zaštite djece od potencijalnih rizika i omogućavanja istraživanja digitalnog svijeta. Glavni doprinos ovog rada leži u njegovom sveobuhvatnom istraživanju trenutnih trendova u roditeljskoj medijaciji. Sintetizirajući mnoštvo istraživačkih radova, ova analiza je istaknula prevalenciju restriktivnih strategija medijacije, poput ograničavanja izloženosti sadržaju i vremenu provedenom na ekranu, uz istodobno rastući značaj aktivne medijacije koja potiče otvorene dijaloge i pozitivne interakcije. Nadalje, ističe se utjecaj računalne pismenosti roditelja na online sigurnost djece, naglašavajući važnost unapređenja digitalne pismenosti roditelja kako bi učinkovito vodili svoju djecu u digitalnom svijetu.

Rezultati ovog istraživanja otvaraju nekoliko otvorenih pitanja i smjerova za daljnje istraživanje. Jedno ključno pitanje odnosi se na kulturne varijacije u praksama roditeljske medijacije. Iako naša analiza pruža uvide u prakse diljem različitih regija, dublje istraživanje kako kulturni obrasci, vrijednosti i komunikacijski obrasci utječu na digitalne pristupe roditeljstvu može pružiti nijansirane smjernice za različita društva. Dodatno, psihološki utjecaj različitih strategija medijacije na dobrobit djece zahtijeva daljnje

istraživanje. Razumijevanje suptilne ravnoteže između zaštite i autonomije može informirati učinkovitije pristupe digitalnom roditeljstvu. Uloga utjecaja vršnjaka u digitalnom roditeljstvu postavlja pitanja o međusobnom djelovanju roditeljskog vođenja i želje mladih za prihvaćanjem među vršnjacima. Istraživanje strategija koje priznaju utjecaj vršnjaka dok potiču otvorene dijaloge može ponuditi sveobuhvatne pristupe digitalnom roditeljstvu. Istraživanje evolucije roditeljske medijacije među različitim dobno-razvojnim skupinama može pružiti vrijedne uvide u prilagodbu strategija kako bi se odgovaralo razvojnim fazama djece, osiguravajući dobno primjereno vođenje i podršku. Također je važno priznati određena ograničenja ovog istraživanja. Opseg pregleda bio je ograničen dostupnoj literaturi na engleskom jeziku, što potencijalno može izostaviti važnije radove o praksama digitalnog roditeljstva. Nadalje, radovi uključeni u pregled mogu varirati u metodologijama, veličinama uzoraka i geografskim lokacijama, što može unijeti heterogenost u rezultate. Tumačenje rezultata treba uzeti u obzir ove varijacije, istovremeno uzimajući u obzir potencijalne kulturne, socioekonomske i kontekstualne utjecaje koji mogu utjecati na pristupe roditeljskoj medijaciji.

Zaključno, ovaj sustavni pregled literature baca svjetlo na razvijajući krajolik praksi roditeljske medijacije u digitalnom dobu. Roditelji se kreću kompleksnim terenom, prilagođavajući svoje strategije kako bi odgojili odgovorne digitalne građane dok istovremeno štite svoju djecu od potencijalnih online rizika. Rezultati naglašavaju važnost aktivnog sudjelovanja, otvorenih dijaloga i postizanja ravnoteže između zaštite i autonomije. Istraživački doprinosi se protežu prema istraživačima u području digitalnog roditeljstva, obrazovateljima, donositeljima politika i samim roditeljima. Identificirana otvorena pitanja i implikacije otvaraju put za buduća istraživanja, unaprjeđujući naše razumijevanje strategija digitalnog roditeljstva i njihovog utjecaja na dobrobit i razvoj djece. Iako postoje ograničenja, ona naglašavaju potrebu za pažljivom interpretacijom uz priznavanje raznolikih čimbenika koji oblikuju prakse roditeljske medijacije. Ukratko, ovo istraživanje doprinosi rastućem tijelu znanja o digitalnom roditeljstvu, promičući sigurnije i odgovornije online okruženje za sljedeću generaciju.

6. ZAKLJUČAK

U našem modernom svijetu, gdje su digitalne tehnologije duboko ukorijenjene u svakodnevnom životu, uloga roditelja u vođenju iskustava svoje djece na internetu postala je važnija nego ikad prije. Ovaj sustavni pregled literature otkriva ključne uvide u trenutne trendove i dinamiku oko toga kako roditelji posreduju u korištenju interneta svoje djece. Ono što se ističe je primjetan prijelaz prema aktivnijem uključivanju i vođenju, kako roditelji usvajaju strategije koje balansiraju postavljanje ograničenja sadržaja s otvorenim razgovorima, sve s ciljem poticanja odgovornog i sigurnog istraživanja digitalnog svijeta. Značajno otkriće je da udobnost i upućenost roditelja u tehnologiju značajno utječu na sigurnost njihove djece online. Roditelji koji su vještiji u korištenju računala bolje su opremljeni za praćenje i vođenje digitalnih aktivnosti svoje djece, što ističe važnost jačanja digitalnih vještina roditelja u današnjem brzo se mijenjajućem tehnološkom okruženju. Gledajući prema budućnosti, ovo istraživanje sugerira nekoliko smjerova za buduća istraživanja. Istraživanje kako različiti pristupi roditeljske medijacije utječu na djecu različitih dobnih skupina i kulturnih pozadina može pružiti dublje uvide. Razumijevanje dugoročnih učinaka ovih strategija na digitalnu pismenost i opću dobrobit djece također je važno. Dodatno, istraživanje kako se strategije roditeljske medijacije mijenjaju kako djeca odrastaju te ispitivanje potencijalnih prednosti i nedostataka tehnološki potpomognutih roditeljskih kontrola obećavajuća su područja istraživanja. Ova analiza pruža vrijedne smjernice za usavršavanje praksi digitalnog roditeljstva, oblikovanje učinkovitih politika i informiranje obrazovnih inicijativa. Dok roditeljska medijacija nastavlja evoluirati, ističe zajedničku predanost njegovanju odgovornih digitalnih građana te stvaranju sigurnog i obogaćujućeg online okruženja za buduće generacije.

SAŽETAK

U modernom digitalnom krajoliku, sudjelovanje roditelja u oblikovanju dječjeg korištenja interneta postalo je neviđeno važno. Ovo istraživanje istražuje razvojne trendove roditeljske medijacije u internetskim aktivnostima djece. Kako digitalno područje sve više utječe na živote mladih, uloga roditelja u usmjeravanju i zaštiti internetskih iskustava svoje djece postaje ključna. Istraživanje se bavi ključnim istraživačkim pitanjima kako bi istražilo strategije koje roditelji usvajaju, sadržaj koji ograničavaju, pravila koja postavljaju, potencijalnu izloženost neprikladnom sadržaju i utjecaj računalne pismenosti roditelja na internetsku sigurnost njihove djece. Kroz sustavni pregled postojeće literature, nalazi naglašavaju pomak prema pro aktivnijem uključivanju roditelja. Aktivne strategije medijacije, koje uključuju pozitivne interakcije i rasprave o online sadržaju, dobivaju priznanje uz prevladavajuće restriktivne pristupe medijaciji. Roditelji proaktivno zabranjuju određene internetske sadržaje, naglašavajući brigu o sigurnosti i privatnosti. Štoviše, informatička pismenost roditelja pojavljuje se kao značajan faktor koji utječe na online sigurnost njihove djece. Bacanjem svjetla na suvremeni svijet roditeljske medijacije, ovo istraživanje doprinosi dubljem razumijevanju načina na koji roditelji upravljaju internetskim iskustvima svoje djece i izazovima s kojima se suočavaju u osiguravanju odgovornog i sigurnog angažmana na internetu.

Ključne riječi: Internet; stilovi roditeljstva; cyber roditeljska kontrola; Internet roditeljstvo; free-range roditeljstvo na internetu; Internet sigurnost

ABSTRACT

In the modern digital landscape, parental involvement in shaping children's internet usage has gained unprecedented importance. This research delves into the evolving trends of parental mediation concerning children's internet activities. As the digital realm increasingly influences young lives, the role of parents in guiding and safeguarding their children's online experiences becomes crucial. The study addresses key research questions to explore the strategies parents adopt, the content they restrict, the rules they establish, potential exposure to inappropriate content, and the impact of parents' computer literacy on their children's internet safety. Through a systematic review of existing literature, the findings underscore a shift towards more proactive involvement of parents. Active mediation strategies, involving positive interactions and discussions about online content, are gaining recognition alongside the prevalent restrictive mediation approaches. Parents proactively forbid specific internet content, emphasizing safety and privacy concerns. Moreover, parents' computer literacy emerges as a significant factor influencing their children's online safety. By shedding light on the contemporary landscape of parental mediation, this study contributes to a deeper understanding of how parents navigate their children's internet experiences and the challenges they face in ensuring responsible and secure online engagement.

Keywords: Internet; parenting styles; cyber parental control; Internet parenting; free-range parenting on the Internet; Internet safety

LITERATURA

Álvarez, M.; Brito, R.; Montero, L.; Marchena, E.; Torres, A. (2013). Attitudes and Parenting Dimensions in Parents' Regulation of Internet Use by Primary and Secondary School Children. *Comput. Educ.*, 67, 69–78.

Asadi, S.; Hussin, A. R. C.; Dahlan, H. M. (2017). Organizational research in the field of Green IT: A systematic literature review from 2007 to 2016. *Telematics and Informatics*, 34(7), 1191–1249.

Aunola, K.; Stattin, H.; Nurmi, J. E. (2000). Parenting Styles and Adolescents' Achievement Strategies. *J. Adolesc.*, 23(2), 205–222.

Balaid, A.; Rozan, M. Z. A.; Hikmi, S. N.; Memon, J. (2016). Knowledge maps: A systematic literature review and directions for future research. *International Journal of Information Management*, 36(3), 451–475.

Barker, J. C., & Hunt, G. (2004). Representations of family: A review of the alcohol and drug literature. *Int. J. Drug Policy*, 15(5-6), 347–356.

Benedetto, L., & Ingrassia, M. (2020). Digital parenting: Raising and protecting children in media world. In *Parenting—Studies by an Ecocultural and Transactional Perspective* (pp. 127–148).

Brito, R., Francisco, R., Dias, P., & Chaudron, S. (2017). Contemporary family therapy. *Springer*, 39(4), 271–280.

Bybee, C. R.; Robinson, D.; Turow, J. (1982). Determinants of Parental Guidance of Children's Television Viewing for a Special Subgroup: Mass Media Scholars. *Journal of Broadcasting*, 26(3), 697-710.

Calarco, J. M. (2018). Free Range Parenting's Unfair Double Standard. *The Atlantic*.

Chaudron, S.; Di Gioia, R.; Gemmo, M. (2018). Young children (0-8) and digital technology. A qualitative study across Europe. EUR 29070. Publication Office of the European Union.

Chen, W.; Yan, Z.; Gao, X.; Xie, X. Parenting Styles, Cyberbullying Experiences, and Mental Health among Chinese Adolescents. *J. Interpers. Violence* 2018, 36(1-2), NP160-NP177.

Clark, L. S. (2011). Parental mediation theory for the digital age. *Commun. Theory*, 21(4), 323–343.

Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychol. Bull.*, 113(3), 487–496.

Di, Z., & Ran, G. (2022). Survey Report on Chinese Adolescents' Internet Usage and Cyber Security. *Chin. Res. Perspect. Soc.*, 8, 223.

Duerager, A., & Livingstone, S. (2012). How can parents support children's internet safety? EU Kids Online, London, UK.

Duggan, M.; Ellison, N. B.; Lampe, C.; Lenhart, A.; Madden, M. Social Media Update 2014. *Pew Res. Cent.* 2015.

Eichen, L., Hackl-Wimmer, S., Eglmaier, M. T. W., Lackner, H. K., Paechter, M., Rettenbacher, K., & Walter-Laager, C. (2021). Families' digital media use: Intentions, rules and activities. *Br. J. Educ. Technol.*, 52(6), 2162–2177.

Elaish, M. M.; Shuib, L.; Ghani, N. A.; Yadegaridehkordi, E. (2017). Mobile English language learning (MELL): A literature review. *Educational Review*, 1–20

Elaish, M. M.; Shuib, L.; Ghani, N. A.; Yadegaridehkordi, E.; Alaa, M. (2017). Mobile learning for English language acquisition: Taxonomy, challenges, and recommendations. *IEEE Access*, 5, 19033–19047.

Emery, R. E., Waldron, M., Kitzmann, K. M., & Aaron, J. (1999). Delinquent behavior, future divorce or nonmarital childbearing, and externalizing behavior among children of parents in mediation. *J. Consult. Clin. Psychol.*, 67(5), 1010–1017.

Erickson, L. B., Wisniewski, P., Xu, H., Carroll, J. M., Rosson, M. B., & Perkins, D. F. (2015). The boundaries between: Parental involvement in a teen's online world. *J. Assoc. Inf. Sci. Technol.*, 67(6), 1384–1403.

Ferguson, C. J. The Good, the Bad and the Ugly: A Meta-Analytic Review of Positive and Negative Effects of Violent Video Games. *Psychiatr. Q.* 2012, 83(3), 315-326.

Festl, R., & Gniewosz, G. (2019). Role of Mothers' and Fathers' Internet Parenting for Family Climate. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(6), 1764–1784.
doi:10.1177/0265407519864853

Finkelhor, D., Mitchell, K. J., & Wolak, J. (2020). Online victimization: A report on the nation's youth. *Crimes Against Children Res. Cent.*

Finkelhor, D.; Walsh, K.; Jones, L.; Mitchell, K.; Collier, A. (2020). Youth Internet Safety Education: Aligning Programs With the Evidence Base. *Trauma, Violence, & Abuse*, 152483802091625.

Gentile, D. A., Nathanson, A. I., Rasmussen, E. E., Reimer, R. A., & Walsh, D. A. (2012). Do You See What I See? Parent and Child Reports of Parental Monitoring of Media. *Family Relations*, 61, 470–487. doi:10.1111/j.1741-3729.2012.00694.x

Gonzalez-DeHass, A. R.; Willems, P. P.; Powers, J. R.; Musgrove, A. T. Parental Involvement in Supporting Students' Digital Learning. *Educ. Psychol.* 2022, 57(4), 281-294.

Gür, D.; Türel, Y. (2022). Parenting in the Digital Age: Attitudes, Controls and Limitations Regarding Children's Use of ICT. *Comput. Instr. Technol. Educ.*, 183.

Haddon, L.; Livingstone, S. EU Kids Online: Final Report. EU Kids Online, London School of Economics and Political Science, 2012.

Hefner, D., Knop, K., Schmitt, S., & Vorderer, P. (2018). Rules? Role model? Relationship? The impact of parents on their children's problematic mobile phone involvement. *Media Psychol.*, 1–27.

Helsper, E. J.; Eynon, R. Digital Natives: Where is the Evidence? *Br. Educ. Res. J.* 2010, 36(3), 503-520.

Hingpit, J. P.; Salomon, J. M. N. Parental Mediation of Children's Video Game Playing: Active Mediation and Co-Playing Produce Positive Outcomes. *Sci. Humanit. J.* 2021, 15(1), 57–69.

Hourcade, J. P. (2015). *Child-computer interaction*. CreateSpace Independent Publishing Platform.

Huang, R., Barry, L., Niehl, S., Springer, R., Mader, E., & Maloney, T. (2022). Public Opinion of WA Residents on Free-Range Parenting and Its Legal Implications on Child Neglect. *Journal of Studies in Research*, 10(4).

International Telecommunication Union [ITU]. (2022). Statistics. Accessed: 20.5.2023. on <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx>

Jayakumar, E.; Stevenson, K.; See, H.; Ryu, Y. A Model for Children's Digital Citizenship in India, Korea, and Australia: Stakeholder Engagement Principles. 2023.

Jonson-Reid, M., Drake, B., & Zhou, P. (2013). Neglect Subtypes, Race, and Poverty: Individual, Family, and Service Characteristics. *Child Maltreatment*, 18(1), 30–41.

Kabali, H. K.; Irigoyen, M. M.; Nunez-Davis, R.; Budacki, J. G.; Mohanty, S. H.; Leister, K. P.; Bonner, R. L. Exposure and Use of Mobile Media Devices by Young Children. *Pediatrics* 2015, 136(6), 1044-1050.

Kalmus, V.; Sukk, M.; Soo, K. (2022). Towards more active parenting: Trends in parental mediation of children's internet use in European countries. *Children & Society*, 36, 1026–1042.

Kitchenham, B.; Budgen, D.; Brereton, P.; Turner, M. (2007). 2nd International Workshop on Realising Evidence-Based Software Engineering (REBSE-2): Overview and Introduction. *Second International Workshop on Realising Evidence-Based Software Engineering (REBSE '07)*.

Lee, S.; Chae, M. A. (2007). Children's Internet use in a family context: Influence on family relationships and parental mediation. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(5), 640-644.

- Lenhart, A., Smith, A., Anderson, M., Duggan, M., & Perrin, A. (2015). *Teens, Technology and Friendships*. Pew Res. Cent.
- Livingstone, S. (2007). Strategies of Parental Regulation in the Media-Rich Home. *Computers in Human Behavior*, 23(3), 920–941.
- Livingstone, S., & Bober, M. (2013). Regulating the internet at home: Contrasting the perspectives of children and parents. In *Digital generations* (pp. 93–113). Routledge.
- Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *J. Broadcast. Electron. Media*, 52(4), 581–599.
- Livingstone, S., Mascheroni, G., Dreier, M., Chaudron, S., & Lagae, K. (2015). How Parents of Young Children Manage Digital Devices at Home: The Role of Income, Education and Parental Style. *Computers in Human Behavior*, 53, 450–460.
doi:10.1016/j.chb.2015.02.021
- Livingstone, S., Ólafsson, K., & Staksrud, E. (2019). Collaborative parenting of digital media. *Media Int. Aust.*, 176(1), 108-122.
- Livingstone, S.; Haddon, L. *EU Kids Online: Final Report*. London: London School of Economics and Political Science, 2009.
- Livingstone, S.; Helsper, E. Parental Mediation of Children's Internet Use. *J. Broadcast. Electron. Media* 2008, 52(4), 581-599.
- Matin Chandrima, R.; Kircaburun, K.; Kabir, H.; Khorshid Riaz, B.; Kuss, D. J.; Griffiths, M. D.; Mamun, M. A. (2020). Adolescent problematic internet use and parental mediation: A Bangladeshi structured interview study. *Addictive Behaviors Reports*, 100288.
- Mesch, G. S. (2009). Parental mediation, online activities, and cyberbullying. *Cyberpsychol. Behav.*, 12(4), 387-393.
- Miller, P., & Plant, M. (2010). Parental guidance about drinking: Relationship with teenage psychoactive substance use. *J. Adolesc.*, 33(1), 55–68.

- Mishra, A. (2022). Impact of social media on teens and adolescents. *Soc. Media: Opportun. Challenges*, 22.
- Morsünbül, Ü.; Gülbahar, Y.; Sungur, S. Parental Mediation Strategies for Children's Digital Technology Use: A Critical Review of the Literature. *Educ. Sci. Theory Pract.* 2021, 21(1), 115-148.
- Mumtaz, S. (2001). Children's enjoyment and perception of computer use in the home and the school. *Computers & Education*, 36, 347-362.
- Nathanson, A. I. (2008). Parental mediation strategies. In *The International Encyclopedia of Communication* (pp. 1-6). John Wiley & Sons.
- Nathanson, A. I. Identifying and Explaining the Relationship between Parental Mediation and Children's Aggression. *Commun. Res.* 2001, 28(4), 651-673.
- Nesi, J., Choukas-Bradley, S., & Prinstein, M. J. (2016). Transformation of adolescent peer relations in the social media context: Part 1 – A theoretical framework and application to dyadic peer relationships. *Clin. Child Fam. Psychol. Rev.*, 19(4), 345-365.
- Nguyen, T. T. P., Nguyen, T. T., Do, H. N., Vu, T. B. T., Vu, K. L., Do, H. M., Nguyen, N. T. T., Doan, L. P., Vu, G. T., Do, H. T., Nguyen, S. H., Latkin, C. A., Ho, C. S. H., & Ho, R. C. M. (2022). Parent-child relationship quality and internet use in a developing country: Adolescents' perspectives. *Front. Psychol.*, 13, 847278.
- Nguyen, T., Elton, C., & Rose, G. (2022). Investigating the role of parental mediation in children's online activities. *J. Fam. Stud.*, 1-16.
- Nikken, P., & Jansz, J. (2014). Developing scales to measure parental mediation of young children's internet use. *Learn. Media Technol.*, 39(2), 250-266.
- Novianti, R.; Rusandi, M. A.; Situmorang, D. D. B. Internet-based Parenting Intervention: A Systematic Review. *Heliyon* 2023.
- Özgür, H. (2016). The Relationship between Internet Parenting Styles and Internet Usage of Children and Adolescents. *Computers in Human Behavior*, 60, 411–424. doi:10.1016/j.chb.2016.01.013

Padilla-Walker, L. M.; Thompson, R. A. (2005). Combating conflicting messages of values: A closer look at parental strategies. *Social Development*, 14, 305–323.

Phuapan, P., Viriyavejakul, C., & Pimdee, P. (2016). An analysis of digital literacy skills among Thai university seniors. *Int. J. Emerg. Technol. Learn.*, 11(3), 24.

Pimentel, D. (2012). Criminal Child Neglect and the 'Free Range Kid': Is Overprotective Parenting the New Standard of Care? *Utah Law Review*, 2012(3), 947.

Purnama, S.; Ulfah, M.; Machali, I.; Wibowo, A.; Narmaditya, B. S. Does Digital Literacy Influence Students' Online Risk? Evidence from Covid-19. *Heliyon* 2021, 7(6).

Qiu, L., Lin, X., & Leung, L. (2020). Cultural differences in parental mediation and online risks among Chinese and US adolescents. *J. Cross-Cult. Psychol.*, 51(5-6), 353-374.

Quayyum, F.; Cruzes, D. S.; Jaccheri, L. (2021). Cybersecurity awareness for children: A systematic literature review. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 30, 100343.

Reid Chassiakos, Y. L., Radesky, J., Christakis, D., Moreno, M. A., Cross, C., Hill, D., & Swanson, W. S. (2016). Children and adolescents and digital media. *Pediatrics*, 138(5).

Rideout, V. J., Robb, M. B., & Lauricella, A. R. (2019). Parenting in the Age of Digital Technology: A National Survey. Center Media Hum. Dev., Northwestern University.

Rode, J. A. (2009). Digital Parenting: Designing Children's Safety. In *People and Computers XXIII Celebrating People and Technology (HCI)*; 2009.

Rosen, L. D., Whaling, K., Rab, S., Carrier, L. M., & Cheever, N. A. (2013). Is Facebook creating "iDisorders"? The link between clinical symptoms of psychiatric disorders and technology use, attitudes and anxiety. *Comput. Hum. Behav.*, 29(3), 1243-1254.

Schwartz, B.; Schäfermeier, E.; Trommsdorff, G. (2005). Relations between Value Orientation, Child-Rearing Goals, and Parenting: A Comparison of German and South Korean Mothers. In *Culture and Human Development: The Importance of Cross-Cultural Research for the Social Sciences*; Friedlmeier, W., Chakkarath, P., Schwartz, B., Eds.; Psychology Press/Erlbaum: Hove, UK, pp. 203–230.

Sciaccia, B., Laffan, D., O'Higgins Norman, J., & Milosevic, T. (2022). Parental mediation in pandemic: Predictors and relationship with children's digital skills and time spent online in Ireland. *Comput. Hum. Behav.*

Skenazy, L. (2009). *Free-range kids, giving our children the freedom we had without going nuts with worry*. John Wiley & Sons.

Skenazy, L. (2009). *Free-Range Kids: How to Raise Safe, Self-Reliant Children (Without Going Nuts with Worry)*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons. ISBN 978-0470574751.

Sonck, N., Nikken, P., & de Haan, J. (2013). Determinants of Internet mediation: *J. Child. Media*, 7(1), 96–113.

Steinfeld, N. (2020). Parental mediation of adolescent internet use: Combining strategies to promote awareness, autonomy and self-regulation in preparing youth for life on the web. *Educ. Inf. Technol.*, 26(2), 1897–1920.

Tham, M. P.; Tham, J. M.; Liaw, S. Y.; Wong, P. H.; Tham, K. Y.; Chan, W. S. Parenting in the Digital Age: A Narrative Review of the Literature. *Health Soc. Care Community* 2019, 27(4), 829-840.

Valcke, M.; Bonte, S.; De Wever, B.; Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55(2), 454–464.

Valcke, M.; Bonte, S.; De Wever, B.; Rots, I. (2010). Internet Parenting Styles and the Impact on Internet Use of Primary School Children. *Comput. Educ.*, 55, 454–464.

Valcke, M.; Schellens, T.; Van Keer, H.; Gerarts, M. (2007). Primary school children's safe and unsafe use of Internet at home and school: An exploratory study. *Computers in Human Behavior*, 23, 2838-2850.

Valkenburg, P. M.; Peter, J. Online Communication Among Adolescents: An Integrated Model of Its Attraction, Opportunities, and Risks. *J. Adolesc. Health* 2011, 48(2), 121-127.

Vota, N. (2017). Keeping the Free-Range Parent Immune from Child Neglect: You Cannot Tell Me How to Raise My Children. *Family Court Review*, 55, 152–167.

Warren, R. (2001). In words and deeds: Parental involvement and mediation of children's television viewing. *Journal of Family Communication*, 1, 211–231.

Wartella, E., Rideout, V., Lauricella, A., & Connell, S. (2017). Parenting in the Age of Digital Technology: A National Survey. Center Media Hum. Dev., Northwestern University.

Yaman, E., Mesch, G. S., & Wojcieszak, M. (2019). Online harassment and social network sites: Do parenting style and parental mediation matter? *New Media Soc.*, 21(3), 633–652.

Yaman, F.; Dönmez, O.; Akbulut, Y.; Kabakci, I.; Çoklar, A.; Güyer, T. (2019). Exploration of Parents' Digital Parenting Efficacy through Several Demographic Variables.

POPIS SLIKA

Slika 2.1. Protokol pretraživanja.....	6
Slika 2.2. Raspodjela istraživanja temeljem izvora objave.....	8
Slika 2.3. Raspodjela istraživanja prema kategorijama.....	11
Slika 2.4. Raspodjela istraživanja prema godini objavljivanja.....	12

POPIS TABLICA

Tablica 2.1. Istraživački radovi prvobitno pronađeni u svakoj bazi podataka i	7
konačni broj koji je podvrgnut analizi.....	7
Tablica 2.2. Raspodjela pregledanih istraživačkih radova po časopisima.	9